

Arlanda Flygsamlingars Vänner

Mars 2021

Ansvarig utgivare: Ove Andersson

Redaktör: Jan Forsgren

Lägesrapport våren 2021

Även om pandemin slagit hårt mot AFV, så har verksamheten ändå fortsatt, om än i begränsad omfattning. Sedan mars 2020 har en liten tapper skara idogt arbetat med våra olika projekt. Ingen av de medlemmar som närvarat under denna tid har drabbats av Covid-19. Givetvis följer vi Folkhälsomyndigheten och SMTM:s rekommendationer för att begränsa smittspridning.

Börje Holmberg arbetar nu med att klä vingarna till vår NAB 9. Målsättningen är att de fyra vingarna skall lackas till sommaren.

Arbetet med Mitchell P-38:an går framåt, och förhoppningen är att flygplanet skall bli klart till sommaren. Båda SNECMA-motorerna till NC 701 SE-KAL är nu färdigrestaurerade. Arbetet har i huvudsak utförts av Ove Andersson, Anders Virving och Miro Patocka. Båda motorerna står nu i motorutställningen.

Arbetet med stabilisatorn till SE-KAL är i det närmaste färdigt. En vagga för stabilisatorn kommer att tas fram, varefter den placeras på lämplig plats i lokalen.

När detta är klart, kommer maskinparken i verkstaden att omdisponeras.

Att så snart som möjligt få skrovet till SE-KAL under tak är en nödvändighet. Flygplanet har nu stått utomhus sedan december 1970. Vi håller på att undersöka olika alternativ, bl.a. att montera ett tält eller tak över flygplanet på dess nuvarande plats. Ett annat alternativ är demontering av flygkropp och vingar. Vid den senare lösningen kan restaureringsarbetet utföras i etapper, och då inomhus. Dock måste vi ta oss en ordentlig funderare hur bäst utnyttja det befintliga utrymmet i vår lokal. En möjlighet är att något/några av de föremål som nu förvaras inomhus kan ställas i förråd och därmed göra plats för SE-KAL.

AFV:s förhoppning är att under våren/sommaren 2021 åter kunna välkomna besökare. Preliminärt kommer öppethållandet att begränsas till tisdagar och torsdagar. Innan så sker, måste vaccineringarna ha kommit igång på allvar. Några av våra äldre medlemmar har redan erhållit båda vaccinsprutorna, och vi ser fram emot att åter träffa dem som hållit sig hemma under pandemin.

Jan Forsgren

Arlanda Flygsamlingar

Öppet varje helgfri tisdag 1000-1500
(OBS! Begränsat öppethållande p.g.a.
Covid-19 enligt ovan)

Kontaktinformation:

Postadress: Arlanda Flygsamlingar
190 45 STOCKHOLM-ARLANDA
Tel: 08-59360033
E-post: arlandasamling@telia.se

Hemsida: www.arlandaflygsamlingar.se

Plusgiro: 352680-3

Organisationsnummer: 802411-6561

Kontaktpersoner:

Jan Forsgren: Tel: 076-822 69 20

E-post: janforsgren@yahoo.se

Ove Andersson: Tel: 070-849 21 71

E-post: b.ove.andersson@telia.com

Till minne av Bengt Gerby

Ännu en av våra äldsta och trognaste medarbetare har gått ur tiden. Några veckor före sin 86-årsdag och efter ett komplicerat sjukdomsförlopp avled Bengt Gerby. Bengt föddes i Norrköping 1935.

Bengt Gerby (1935-2021)

Efter genomgångna skolor sökte han som så många andra förhoppningsfulla ynglingar till Flygvapnet, där han antogs och genomgick pilotutbildning på Krigsflygskolan i Ljungbyhed. Bengt placerades därefter på F 9 Säve norr om Göteborg, där han utbildades på jaktflygplanet J 29 "Flygande Tunnan".

När Flygvapnet under 1950- och 1960-talen började lägga ned flottiljer sökte sig Bengt till SAS, där han kom att flyga DC-8, DC-9, DC-10 och Boeing 767. Bengt var en inbiten seglingsentusiast, och byggde bl.a. sin egen segelbåt. Han drog med sig ett stort antal likasinnade på den årliga seglingen "Åland Runt", ett evenemang som levde under 40 år!

Fågelskådning var ett annat intresse för Bengt. Han var även medlem i Frimurarorden. Bengt var gladlynt och lättsam, mycket samarbetsvillig och därtill även en av AFV:s första och mest aktiva medlemmar. De verksamhetsdagar Bengt inte fanns på plats tillhörde undantagen. Bengt var iderik och mycket kunnig, och han lämnar ett stort tomrum efter sig.

Kurt Ivarsson för AFV

Caravelle SE-DAF till Finland

Onsdagen den 10 februari 2021 blev det klart att SE-210 Caravelle III SE-DAF kommer att överföras från Statens Maritima och Transporthistoriska Museer (SMTM) till Flygmuseiföreningen i Finland (IMY). SE-DAF ingår i Arlanda Flygsamlingar, vilka ägs av SMTM. Om tidplanen håller, kommer SE-DAF fraktas från sin nuvarande plats på Arlanda till Finland antingen 2021 eller senast augusti 2022.

Väl framme i Finland kommer Caravellen att restaureras och målas i Finnairs färger. Var någonstans flygplanet kommer att ställas ut är inte bestämt, dock är målsättningen att visa flygplanet i Finnairs färger vid flygbolagets 100-årsjubileum 2023. Finnair använde

Caravelle långt in på 1970-talet, men inga av dessa flygplan finns kvar i Finland.

SE-DAF levererades ursprungligen till SAS i februari 1962, och döptes till Sven Viking. Året efter hyrdes flygplanet ut till THAI (då en av SAS samarbetspartners) för en kortare period. SE-DAF gjorde sin sista flygning i SAS den 23 september 1974. Den sammanlagda flygtiden blev 27 321 timmar, eller drygt tre år i lufthavet.

Flygplanet skänktes därefter till dåvarande Luftfartsverkets historiska samlingar. Tyvärr fanns inga resurser för att bevara SE-DAF inomhus, utan flygplanet kom istället att förvaras utomhus. SE-210 Caravelle var SAS första jetflygplan, och kom att revolutionera det civila trafikflyget. SAS första Caravelle levererades redan 1959, och flygbolaget blev därmed det första i världen att

använda detta fransktillverkade trafikflygplan i reguljär passagerartrafik.

Caravelle SE-DAF. Foto: Jan Forsgren

Totalt kom SAS mellan 1959 och 1974 att använda sig av 21 Caravelle. Att åka på semester i Caravelle blev en statusmarkör, och höjden av bekvämlighet. I början av 1970-talet köptes två Caravelle av Flygvapnet, som använde dem för signalspaning t.o.m. 1999.

Båda dessa flygplan finns bevarade, ett vid Flygvapenmuseum och ett som disponeras av den ideella föreningen Le Caravelle Club. Det senare flygplanet står på Arlanda, och avses att restaureras till SAS färger.

Jan Forsgren

Konstnärlig flygare

I Arlanda Flygsamlingars arkiv finns, bland mycket annat, ett stort antal fotoalbum. Som huvuddelen av dem består av privattagna fotografier, erbjuder de ett spännande och värdefullt flyghistoriskt underlag. Särskilt gäller detta de fotografier som under krigsåren ”smygtagits” i militära miljöer eftersom där oftast rådde fotograferingsförbud. Dessutom kom i många fall flottilj-fotografernas samlade fotodokumentation från den här tiden att gå förlorade genom de arkiv-rensningar som senare gjordes.

Ett album med värdefullt innehåll har sammanställts av Einar ”Eje” Nilsen från tiden som flygelev på Flygreservskola 41 i Eslöv med flygningar i Sk 25 och Sk 14 och därefter som J 8-pilot på F 10. Albumet innehåller många bilder på kurskamrater och på flygplan, men även skickligt utförda akvarellmålningar, icke utan en humoristisk touch. Eje Nilsen lämnade Flygvapnet relativt tidigt och övergick 1945 till civilflyget. Efter pension som kapten i SAS, bland annat som befälhavare på Boeing 747, kom han att ägna många år åt att restaurera gamla

flygplan, främst den Breguet B-1 som nu pryder sin plats på Flygvapenmuseum. Eje Nilsen gick ur tiden 1997.

Bland illustrationerna i fotoalbumet finns denna akvarell av en J 8, målad 1941.

Bland Ejes mera bemerkta kurskamrater på Ljungbyhed återfanns skalden Åke Hodell som avbröt flygutbildningen efter ett haveri, samt färgstarke Gustaf-Mauritz Armfeldt, sedermera frivillig flygare i finska fortsättningskriget, ålderman på Riddarhuset, hamnkaptan i Sandhamn samt intendent i Svensk Flyghistorisk Förening.

Lennart Berns

I stället för plast

I en monter precis till höger innanför entrédörren till Arlanda Flygsamlingar visas hur man före plastmodellernas genombrott i mitten av 1950-talet, ändå kunde förfärdiga små skalamodeller av berömda flygplanstyper. En vanlig byggmetod var att limma samman olika skikt av förmarkerade balsaprofiler.

En skiktmodell av en Saab J 29.

Foto: Lennart Berns

Det fanns också lite mera avancerade byggsatser där modellerna tog form genom att foga samman spant och spryglar, att tälja till balsaklotsar och att klä modellen antingen med tunna balsaflak eller tunt så kallat japanpapper. Dessa byggsatser varierade i svårighetsgrad. Bland kända tillverkare kan nämnas Sven Truedssons Modellflygindustri i Malmö och Sven Wentzels Modellplansfabrik på Apelbergsgatan i Stockholm.

I Linköping fanns Hobbylagret med grovt gjutna modeller i aluminium. En vanlig syn på skolgårdarna runt om i sta´n vid den här tiden var småkillar som med stålull och smärgelduk putsade på sina modeller för rätt form och glans. I montern finns fina och välbyggda exemplar av de olika modelltyperna. I centrum hänger en skalamodell i balsa av Bücker Jungmann vilken samlingarna också har i fullskala.

Lennart Berns

En vital hundraåring

Vårt näst äldsta flygplan, och en av våra verkliga klenoder, Riesler R.III S-AAR, passar i år på att fylla jämt hundra år. Det är tillverkat i Berlin 1921. Detta flygplan är världsunikt såtillvida att det är det enda av sitt slag som finns bevarat.

Riesler R.III S-AAR. Foto: Jan Forsgren

Det köptes ursprungligen av Filip Bendel, som under våren 1922 monterade ihop Rieslern i ett garage på Linnégatan 12 i Stockholm. Denna Riesler R.III kan sägas ha varit Sveriges första sportflygplan.

Genom sin enkla konstruktion, låga tomvikt och dito motorstyrka, var Riesler R.III en föregångare till dagens ultralätta flygplan. Åtskilliga flygningar kom att ske med S-AAR från Ladugårdgårde och Barkarby. En historiskt signifikant flygning skedde den 27 augusti 1922, när Bendel fällde flygblad över Stockholm i samband med folkomröstningen om rusdrycksförbudets vara eller icke vara.

I samband med att Bendel emigrerade till USA, ställdes flygplanet upp vid hans föräldrahem utanför Eskilstuna. Rieslern återfanns 1962 av Ola Laveson. AFV avser att i en kommande utgåva av medlemsbladet berätta mer om detta unika flygplans historia.